

Dr Dinu Dragan

PARALELNE I DISTRIBUIRANE ARHITEKTURE I JEZICI (ČAS 3)

ŠTA RADIMO DANAS?

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

onastan

- Izrazi
- Selekcije
- Petlje
- Funkcije

Dragan de Dinu - Paralelne i distr. arhitekture i jezici

JEZIK IZRAZA

IZRAZ VS. ISKAZ

- Šta je to izraz?
- Šta je to iskaz?
- Zašto se te 2 stvari razliku?
- Šta je složenije?
- Kako je u C-u?

```
5 * pom – 12 (ovo je?), 5 * pom – 12; (ovo je?)
```

- Rust je jezik izraza (An Expression Language)
- Izrazi rade sav posao u Rust-u, tj. namešteno je da sve u Rustu bude izraz, čak i selekcije, petlje, funkcije, ... sve vraćaju vrednost
- Izrazi i operatori imaju svoje prioritete izvršavanja
- Šta znači prioritet izvršavanja?

Expression type	Example	Related traits
Array literal	[1, 2, 3]	
Repeat array literal	[0; 50]	
Tuple	(6, "crullers")	
Grouping	(2 + 2)	
Block	{ f(); g() }	
Control flow expressions	if ok { f() }	
	if ok { 1 } else { 0 }	
	if let $Some(x) = f() \{ x \} else \{ 0 \}$	
	match x { None => 0, _ => 1 }	
	for v in $e \{ f(v); \}$	std::iter::IntoIterator
	while ok $\{ ok = f(); \}$	
	while let Some(x) = it.next() { f(x); }	
	<pre>loop { next_event(); }</pre>	
	break	
	continue	
	return 0	
Macro invocation	println!("ok")	
Path	std::f64::consts::PI	
Struct literal	Point {x: 0, y: 0}	

Expression type	Example	Related traits
Tuple field access	pair.0	Deref, DerefMut
Struct field access	point.x	Deref, DerefMut
Method call	point.translate(50, 50)	Deref, DerefMut
Function call	stdin()	<pre>Fn(Arg0,) -> T, FnMut(Arg0,) -> T, FnOnce(Arg0,) -> T</pre>
Index	arr[0]	<pre>Index, IndexMut Deref, DerefMut</pre>
Error check	<pre>create_dir("tmp")?</pre>	
Logical/bitwise NOT	!ok	Not
Negation	-num	Neg
Dereference	*ptr	Deref, DerefMut
Borrow	&val	
Type cast	x as u32	
Multiplication	n * 2	Mul
Division	n / 2	Div
Remainder (modulus)	n % 2	Rem
Addition	n + 1	Add

Expression type	Example	Related traits
Subtraction	n - 1	Sub
Left shift	n << 1	Shl
Right shift	n >> 1	Shr
Bitwise AND	n & 1	BitAnd
Bitwise exclusive OR	n ^ 1	BitXor
Bitwise OR	n 1	Bit0r
Less than	n < 1	std::cmp::PartialOrd
Less than or equal	n <= 1	std::cmp::PartialOrd
Greater than	n > 1	std::cmp::PartialOrd
Greater than or equal	n >= 1	std::cmp::PartialOrd
Equal	n == 1	std::cmp::PartialEq
Not equal	n != 1	std::cmp::PartialEq
Logical AND	x.ok && y.ok	
Logical OR	x.ok backup.ok	
End-exclusive range	start stop	
End-inclusive range	start= stop	

Expression type	Example	Related traits
Assignment	x = val	
Compound assignment	x *= 1	MulAssign
	x /= 1	DivAssign
	x %= 1	RemAssign
	x += 1	AddAssign
	x -= 1	SubAssign
	x <<= 1	ShlAssign
	x >>= 1	ShrAssign
	x &= 1	BitAndAssign
	x ^= 1	BitXorAssign
	x = 1	BitOrAssign
Closure	x, y x + y	

- Svi operatori koji se mogu povezivati su levo asocirani (left-associative)
- To znači da ako imamo a b c oni se grupišu kao (a b) c , a ne kao a (b c)
- Operatori za poređenje, dodeljivanje vrednosti i operatori opsega (.. i ..=) se ne mogu nadovezivati

BLOKOVI I TAČKA ZAREZ

- Najopštiji izrazi su blokovi
- Blokovi rezultuju vrednostima koji se mogu umetnuti bilo gde se vrednost traži

```
let display_name = match post.author() {
    Some(author) => author.name(),
    None => {
        let network_info = post.get_network_metadata()?;
        let ip = network_info.client_address();
        ip.to_string()
    }
};
```

- Vrednost bloka je vrednost poslednjeg izraza u bloku (ako nema tačke zareza), ako poslednji izraz u bloku ima tačku zarez, onda je povratna vrednost bloka ()
- Većina izraza u Rustu se završava tačkom zarez i to ima isto značenje kao i u C/C++

BLOKOVI I TAČKA ZAREZ

- Tačka zarez ima funkciju u Rustu
- Na nekim mestima je obavezna (kod dodele vrednosti)
- Na nekim mestima kada se koristi znači da se povratna vrednost odbacuje, tj. da se ne vraća povratna vrednost
- Na nekim mestima kada se izostavi, znači da se vrednost vraća

```
let msg = {
    // let-declaration: semicolon is always required
    let dandelion_control = puffball.open();

    // expression + semicolon: method is called, return value dropped
    dandelion_control.release_all_seeds(launch_codes);

    // expression with no semicolon: method is called,
    // return value stored in `msg`
    dandelion_control.get_status()
};
```

BLOKOVI I TAČKA ZAREZ

Bragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

 To što blok vraća vrednost je vrlo korisna stvar, ali nekada može dovesti do zanimljivih grešaka

```
if preferences.changed() {
    page.compute_size() // oops, missing semicolon
}
```

Poruka koju ćete dobiti:

Zašto je izostaviti ovde tačku zarez greška?

DEKLARACIJE

- Tipična deklaracija u Rustu ide sa let
- Rust dozvoljava deklaracije složenih struktura unutar bloka
- Moguće je definisati funkciju unutar funkcije (vidljiva je unutar celog bloka funkcije u okviru koje je definisana, ali ne može da pristupa lokalnim promenljivama)

```
use std::io;
use std::cmp::Ordering;
fn show files() -> io::Result<()> {
   let mut v = vec![];
   fn cmp by timestamp then name(a: &FileInfo, b: &FileInfo) -> Ordering {
        a.timestamp.cmp(&b.timestamp) // first, compare timestamps
                                   // newest file first
            .reverse()
            .then(a.path.cmp(&b.path)) // compare paths to break ties
   v.sort by(cmp by timestamp then name);
```

DEKLARACIJE

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Rust nedozvoljava nadovezivanje dodele vrednosti, tj.:

```
fn main() {
  let x = (let y = 6);
```

let y = 6 ne vraća vrednost, tako da tu nastaje greška

```
$ cargo run
   Compiling functions v0.1.0 (file:///projects/functions)
error: expected expression, found statement ('let')
 --> src/main.rs:2:14
        let x = (let y = 6);
 = note: variable declaration using 'let' is a statement
error[E0658]: 'let' expressions in this position are unstable
 --> src/main.rs:2:14
2
        let x = (let y = 6);
                  AAAAAAAA
  = note: see issue #53667 <a href="https://github.com/rust-lang/rust/issues/53667">https://github.com/rust-lang/rust/issues/53667</a> for more information
warning: unnecessary parentheses around assigned value
 --> src/main.rs:2:13
        let x = (let y = 6);
  = note: `#[warn(unused_parens)]` on by default
help: remove these parentheses
        let x = (let y = 6);
        let x = let y = 6;
For more information about this error, try `rustc --explain E0658`.
warning: 'functions' (bin "functions") generated 1 warning
```

Dragan de Dinu - Paralelne i distr. arhitekture i jezici

SELEKCIJE

SELEKCIJE

- Rust implementra 2 vrste selekcija
- if else standardna jednostruka selekcija
- match višestruka selekcija

IF SELEKCIJA

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Standardna forma:

```
if condition1 {
    block1
} else if condition2 {
    block2
} else {
    block_n
}
```

- Svaki uslov mora rezultovati boolean vrednošću
- Vitičasta zagrada je obavezna, ali zato nema potreba za zagradom oko uslova (šta će nam?)
- Naravno, else if blok, kao i poslednji if blok nisu obavezni

IF SELEKCIJA

Bragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Primer višestruke if selekcije:

```
fn main() {
  let number = 6;

if number % 4 == 0 {
    println!("number is divisible by 4");
} else if number % 3 == 0 {
    println!("number is divisible by 3");
} else if number % 2 == 0 {
    println!("number is divisible by 2");
} else {
    println!("number is not divisible by 4, 3, or 2");
}
```

Ispis

```
$ cargo run
Compiling branches v0.1.0 (file:///projects/branches)
Finished dev [unoptimized + debuginfo] target(s) in 0.31s
Running `target/debug/branches`
condition was true
```

IF SELEKCIJA + LET

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

• if selekcija se može kombinovati sa let

```
if let pattern = expr {
    block1
} else {
    block2
}
```

- Dati izraz, expr, se ili poklapa sa šablonom, pattern, u kom slučaju se blok1 pokreće, ili se ne podudara, u kom slučaju se blok2 se pokreće
- Ponekad je ovo lep način da se podaci izvuku iz Option ili Result tipova
- Primer na sledećem slajdu

IF SELEKCIJA + LET

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

```
if let Some(cookie) = request.session_cookie {
    return restore_session(cookie);
}

if let Err(err) = show_cheesy_anti_robot_task() {
    log_robot_attempt(err);
    politely_accuse_user_of_being_a_robot();
} else {
    session.mark_as_human();
}
```

Ovo se može ostvariti sa match upravljačkom strukturom

```
match expr {
     pattern => { block1 }
     _ => { block2 }
}
```

IF SELEKCIJA + LET

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Svi blokovi if selekcije moraju da završe istom vrednošću

```
let suggested_pet =
    if with_wings { Pet::Buzzard } else { Pet::Hyena }; // ok

let favorite_number =
    if user.is_hobbit() { "eleventy-one" } else { 9 }; // error

let best_sports_team =
    if is_hockey_season() { "Predators" }; // error
```

Zašto je poslednje greška?

- Rust ima izuzetno moćnu konstrukciju kontrole toka izvršavanja programa koja se zove match
- match omogućuje poređenje vrednost sa serijom mogućih vrednosti iz nekog obrasca (pattern)
- Izvršava se kod na osnovu toga koji obrazac odgovara
- Obrasci mogu biti sastavljeni od literalnih vrednosti, imena promenljivih, džoker znakova (wildcarda) i mnogih drugih stvari
- Upotrebljivost ove kontrole proizilazi iz izražavanja obrasca (pattern expressiveness)
- Kompajler garantuje da će sve grane biti pokrivene
- Svaka grana je zapravo izraz i vrednost tog izraza će se vratiti kao vrednost match strukture ako dolazi do poklapanja
- Ako je potrebno više izraza da se izvrše u grani, onda se koristi blok

Bragan dr Binu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

match jako liči na C-ov switch

```
match value {
    pattern => expr,
    ...
}
```

- Zarez se može izostaviti ako je expr zapravo blok
- Svaka grana će se izvršiti tačno jednom
- Čim pronađe granu koja odgovara uslovu, ne gleda dalje
- Kompajler neće dozvoliti match koji ne pokriva sve moguće kombinacije (nema nedefinisanih stanja) – Matches Are Exhaustive

```
let score = match card.rank {
    Jack => 10,
    Queen => 10,
    Ace => 11
}; // error: nonexhaustive patterns
```


Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Primer pokrivanja svih kombinacija:

```
match code {
    0 => println!("OK"),
    1 => println!("Wires Tangled"),
    2 => println!("User Asleep"),
    _ => println!("Unrecognized Error {}", code)
}
```

- Svaka grana će se izvršiti tačno jednom
- _ predstavlja wildcard za sve preostale vrednosti (default: u switch-u)
- Redosled navođenja obrasca nije slučajan; što je višlje to je obrazac bitniji, da se _ nalazi ispred brojeva, nikada ne bih ušao u ostale grane, jer je u suštini _ ispunjen za bilo koju vrednost – kompajler bi ovde izbacio upozorenje

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Sve grane match strukture moraju rezultovati istim tipom

```
let suggested_pet =
    match favorites.element {
        Fire => Pet::RedPanda,
        Air => Pet::Buffalo,
        Water => Pet::Orca,
        _ => None // error: incompatible types
};
```

Dragan de Dinu - Paralelne i distr. arhitekture i jezici

PETLJE

PETLJE

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Rust podržava 4 vrste petlje

```
while condition {
    block
}

while let pattern = expr {
    block
}

loop {
    block
}

for pattern in iterable {
    block
}
```

- Svaka petlja je izraz, ali for i while uvek vraćaju () kao rezultat
- Nema do-while, ali se može simulirati ili napraviti makro

WHILE

Dragan dr Dinn - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

 while petlja se ponaša isto kao while u Cu, uslov mora biti boolean vrednost (nema zagrade, ali moraju se koristiti vitičaste zagrade oko bloka)

```
fn main() {
   let mut number = 3;

while number != 0 {
    println!("{number}!");

   number -= 1;
}

println!("LIFTOFF!!!");
}
```

while let se ponaša isto kao if let, na početku svake iteracije, vrednost
expr se ili poklapa sa datim obrascem, u kom slučaju se blok izvršava,
ili ne, u kom slučaju se izlazi iz petlje

LOOP

Bragan de Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

loop petlja se izvršava beskonačno

```
fn main() {
    loop {
        println!("again!");
    }
}
```

Control+C će vas izvući iz beskonačne petlje

```
$ cargo run
   Compiling loops v0.1.0 (file:///projects/loops)
   Finished dev [unoptimized + debuginfo] target(s) in 0.29s
   Running `target/debug/loops`
again!
again!
again!
^Cagain!
```

 Blok u loop petlji se izvršava sve dok se ne izvrši break, return, ili nit izvršavanja počne da paniči

LOOP

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

 Za razliku od while i for, loop petlja se može iskoristiti za vraćanje vrednosti

```
fn main() {
   let mut counter = 0;

   let result = loop {
      counter += 1;

      if counter == 10 {
            break counter * 2;
      }
   };

   println!("The result is {result}");
}
```

 Vrednost se vraća, tako što se posle break naredbe doda vrednost koja se želi vratiti

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

U radu sa petljama se koriste continue i break

```
// Read some data, one line at a time.
for line in input_lines {
    let trimmed = trim_comments_and_whitespace(line);
    if trimmed.is_empty() {
        // Jump back to the top of the loop and
        // move on to the next line of input.
        continue;
    }
    ...
}
```

- Kada ima više ugnježdenih petlji, continue i break se uvek odnose na najugnježdeniju petlju u toj tačci (innermost loop at that point)
- Ako se želi da se continue i break odnose na određenu od ugnježdenih petlji, mogu se koristiti loop labele
- Labele se obeležavaju (počinju) jednim navodnikom (single quote)

'labela_petlje:


```
fn main() {
  let mut count = 0;
   'counting_up: loop {
       println!("count = {count}");
       let mut remaining = 10;
      loop {
           println!("remaining = {remaining}");
           if remaining == 9 {
               break;
           if count == 2 {
               break 'counting_up;
           remaining -= 1;
      count += 1;
  println!("End count = {count}");
```



```
$ cargo run
   Compiling loops v0.1.0 (file:///projects/loops)
   Finished dev [unoptimized + debuginfo] target(s) in 0.58s
   Running `target/debug/loops`
count = 0
remaining = 10
remaining = 9
count = 1
remaining = 10
remaining = 9
count = 2
remaining = 10
End count = 2
```


Bragan de Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

break može da ima i labelu i povratnu vrednost

```
// Find the square root of the first perfect square
// in the series.
let sqrt = 'outer: loop {
    let n = next number();
    for i in 1.. {
        let square = i * i;
        if square == n {
            // Found a square root.
            break 'outer i:
        if square > n {
            // `n` isn't a perfect square, try the next
            break;
```

ZAŠTO LOOP

- Rust kompajler analizira tok programa
  - Rust proverava da li svaka putanja kroz funkciju vraća vrednost očekivanog tipa; da bi ovo uradio ispravno, mora da zna da li je moguće doći do kraja funkcije
  - Rust proverava da se lokalne varijable nikada ne koriste neinicijalizovane; ovo podrazumeva proveru svake putanje kroz funkciju da bi se uverilo da ne postoji način da se dođe do mesta gde se promenljiva koristi bez prethodnog prolaska kroz kod koji je inicijalizuje
  - Rust upozorava na nedostupan kod; kod je nedostupan ako do njega ne dođe nijedan put kroz funkciju
- To su tzv. provere osetljive na tok (flow-sensitive)
- Rust je jednostavan, podrazumeva da je svaki uslov ili true ili false i ne proverava uslove petlje

ZAŠTO LOOP

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Zato je ovaj kod prepoznat kao greška (iako zapravo nije)

```
fn wait_for_process(process: &mut Process) -> i32 {
    while true {
        if process.wait() {
            return process.exit_code();
        }
    }
}
// error: mismatched types: expected i32, found ()
```

 Rešenje za to je loop koja se ponaša u smislu "reci šta hoćeš da uradiš"

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

- Za kretanje kroz iterativne strukture (niz, vektor i sl.) koristi se for upravljački izraz
- Mada se može to implementirati i sa while

```
fn main() {
    let a = [10, 20, 30, 40, 50];
    let mut index = 0;

while index < 5 {
        println!("the value is: {}", a[index]);
        index += 1;
    }
}</pre>
```

- Pristup preko while je pak skoron greškama
- Šta nam je tu najveći problem?

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Primer sa while petljom bi sa for petljom izgledao zapravo:

```
fn main() {
    let a = [10, 20, 30, 40, 50];

    for element in a {
        println!("the value is: {element}");
    }
}
```

- Zašto je ovaj kod sigurniji od while?
- U Cu bi kretanje kroz niz imalo sledeći oblik:

```
for (int i = 0; i < 20; i++) {
    printf("%d\n", i);
}</pre>
```

Dok se u Rustu to isto radi:

```
for i in 0..20 {
    println!("{}", i);
}
```


Bragan de Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

- Ako se želi implementirati for kao brojač koristi se .. operator koji proizvodi opseg vrednosti (range)
- Range je obična struktura sa 2 polja, početak i kraj, 0..20 je isto što i std::ops::Range { start: 0, end: 20 }
- Sam range tip je iterabilan tip, tj. implementira osobinu std::iter::IntoIterator
- Standardne kolekcije su iterabilne, kao i nizovi i isečci, pa se nad svima njima može primeti for petlja
- Vodite računa o Rust move sementaci! (pričaćemo još o tome)
- Ono će konzumirati vrednost
- To se rešava time što se koristi referenca na vrednost umesto same vrednosti
- Primer na sledećem slajdu

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

for sa vrednošću

for sa referencom

```
for rs in &strings {
    println!("String {:?} is at address {:p}.", *rs, rs);
}
```

Iteracija nad mut referencom stvara mut referencu na svaki element

```
for rs in &mut strings { // the type of rs is &mut String
    rs.push('\n'); // add a newline to each string
}
```

RETURN

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

- return izraz omogućuje izlaz iz funkcije ili bloka, vraćajući rezultujuću vrednost
- Ako je vrednost koja treba da se vrati izostavljena, return vraća return ()
- Inače, return nije potreban za funkciju (pričaćemo o tome, malčice kasnije)

```
fn f() {    // return type omitted: defaults to ()
    return;    // return value omitted: defaults to ()
}
```

- Blok funkcije svojim poslednjim izrazom može da vrati vrednost, zato return nije potreban
- Ipak može se iskoristiti kako bi se napustio tekući posao (petlja ili selekcija)

RETURN

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

 Može se iskoristiti u situacijama kada se u jednom slučaju vraća vrednost a u drugom je potrebno iskočiti iz funkcije

```
let output = match File::create(filename) {
    Ok(f) => f,
    Err(err) => return Err(err)
};
```

Šta se ovde dešava?

Bragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

Dragan de Dinu - Paralelne i distr. arhitekture i jezici

FUNKCIJA

Dragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

- Centralna tačka svih Rust programa je main
- Kreira se upotrebom fn ključne reči

```
fn main() {
    println!("Hello, world!");
    another_function();
}

fn another_function() {
    println!("Another function.");
}
```

Funkcija se može koristiti i pre njene definicije sve dok je u dosegu

Bragan dr Binu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

 Definisanje parametara funkcije i njihovo pozivanje prati standardna pravila iz drugih programskih jezika

```
fn main() {
    another_function(5);
}

fn another_function(x: i32) {
    println!("The value of x is: {x}");
}
```

• Tip parametra se mora navesti eksplicitno

```
fn main() {
    print_labeled_measurement(5, 'h');
}

fn print_labeled_measurement(value: i32, unit_label: char) {
    println!("The measurement is: {value}{unit_label}");
}
```


Bragan de Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

- Povratna vrednost funkcije se definiše pomoću parametra ->
- Navodi se samo tip povratne vrednosti
- Povratna vrednost funkcije je jednaka vrednošću poslednjeg izraza

Da je slučajno stavljena tačka zarez, dobila bi se greška

Bragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici

```
fn main() {
     let x = plus_one(5);
     println!("The value of x is: {x}");
 fn plus_one(x: i32) -> i32 {
     x + 1;
 $ cargo run
  Compiling functions v0.1.0 (file:///projects/functions)
error[E0308]: mismatched types
 --> src/main.rs:7:24
    fn plus_one(x: i32) -> i32 {
                           ^^^ expected `i32`, found `()`
       implicitly returns `()` as its body has no tail or `return` expression
8
        x + 1;
             - help: remove this semicolon
```

For more information about this error, try `rustc --explain E0308`. error: could not compile `functions` due to previous error

Bragan dr Dinu - Paralelne i distribuirane arhitekture i jezici